

ДОВІРЧА ВЛАСНІСТЬ В ПРАВІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ТА УКРАЇНИ

КОСТЯШКІН Іван Олександрович - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри трудового, земельного та господарського права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, доктор юридичних наук, професор

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8476-9583>

ЗАВЕРУХА Сергій Володимирович - кандидат юридичних наук, доцент кафедри трудового, земельного та господарського права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

ORCID <https://orcid.org/%0A0009-0009-8898-0536>

УДК 347.2

DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2025.3.49>

У статті досліджено інститут довірчої власності як один із сучасних способів забезпечення виконання зобов'язань у цивільному праві України. Зазначено, що становлення цього правового інституту є результатом розвитку ринкових економічних відносин і потребує створення ефективних механізмів гарантування прав кредиторів. Визначено, що довірча власність, попри її багатовікову історію у зарубіжних правових системах, для українського законодавства є відносно новим явищем.

Проаналізовано історичні витоки довірчої власності, починаючи з римського права, а також особливості її правового регулювання у державах загальної та континентальної правової системи – зокрема в Англії, Німеччині, Франції, Румунії та Швейцарії. Показано, що в юрисдикціях загального права траст виконує роль гнучкого механізму управління майном, тоді як у континентальній системі він адаптується через правову конструкцію довірчої забезпечувальної власності. Розкрито характерні риси національних моделей довірчої власності: французька модель відзначається формалізованістю й реєстраційним контролем, румунська – автономністю довірчої майнової маси, а німецька – судовим походженням та ефективністю як альтернативи заставі.

У роботі визначено сутність довірчої власності в національному законодавстві як особливого речового права, що поєднує елементи права власності та забезпечувальної функції.

Підкреслено її фидуціарний характер, цільову спрямованість і тимчасовість набуття титулу власника довірчим власником. Зроблено висновок, що довірча власність в українському праві виконує подвійну функцію – забезпечувальну та речово-правову, – і є одним із найбільш перспективних механізмів гарантування виконання зобов'язань. Обґрунтовано необхідність подальшого вдосконалення законодавчого регулювання цього інституту з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду.

Ключові слова: довірча власність, речове право, траст, спосіб забезпечення виконання зобов'язання, фидуціарні відносини, довірчий засновник, довірчий власник, забезпечення виконання зобов'язання.

Постановка проблеми

Інститут забезпечення виконання зобов'язань є ключовим елементом фінансової стабільності та розвитку економіки кожної держави. Розвиток ринкових економічних відносин в Україні зумовлює необхідність формування нових моделей правових конструкцій, які б забезпечували учасникам майнового обігу додаткові гарантії належного виконання зобов'язань. Серед новел сучасного цивільного законодавства України особливе місце посідає інститут довірчої власності. Для національної правової системи він є відносно новим явищем. Перші законодавчі ініціативи щодо впровадження довірчої власності як способу забезпечен-

ня виконання зобов'язань були здійснені у 2016 році. Зокрема, 10 березня 2016 року було подано Проект З У «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження права довірчої власності як способу забезпечення виконання зобов'язань» (№ 4188) [9, с. 80]. Вказаний законопроект викликав значну хвилю критики, переважно обґрунтованої, що цілком закономірно з огляду на суперечливість та невизначеність інституту довірчої власності в українському законодавстві. Наступним кроком запровадження цієї юридичної конструкції стало прийняття Закону України від 20 вересня 2019 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні» [2]. Закон доповнив ЦК України [3] новим розділом «Довірча власність».

Таким чином, незважаючи на багатомісячну історію функціонування довірчої власності у законодавствах зарубіжних країн, у національній правовій системі цей механізм робить лише перші кроки. Тому існує потреба в ґрунтовному аналізі інституту довірчої власності як способу забезпечення виконання зобов'язань.

Довірча власність неодноразово ставала предметом досліджень таких учених як: А. Г. Бірюкова, К. С. Бондаренко, Г. В. Буяджи, В. Венедіктова, Р. В. Зайцев, Р. В. Карпенко, І. С. Канзафарова, Р. А. Майданик, К. Г. Некіт, С. А. Сліпченко, Г. Г. Харченко.

Предметом дослідження є інститут довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язань.

Метою статті є дослідження інституту довірчої власності як речового права та способу забезпечення виконання зобов'язань, вивчення міжнародного досвіду правового регулювання зазначеного правового інституту, формулювання пропозицій щодо його вдосконалення.

Основний виклад матеріалу

Правова конструкція довірчої власності (або фідучіарної передачі права власності – *fiduciary transfer of ownership, fiducia*) має історичні корені ще з часів римського права [4,

с. 192]. Зокрема, саме *fiducia cum creditore* вважається історично першою формою застави. За таким договором боржник передавав кредиторі річ у власність шляхом манципації або *in jure cessio* з умовою, що у разі належного виконання забезпеченого зобов'язання закладена річ підлягала поверненню у власність боржника [5, с. 29].

Історично виникнення довірчої власності, пов'язують з епохою Хрестових походів. Оскільки чимало воїнів залишали свої домівки на тривалий час, постала потреба у правових механізмах, які б забезпечували утримання їхніх родин. Рішенням стала передача майна в управління близьким родичам, друзям або іншим довіреним особам, які були зобов'язані здійснювати управління таким чином, аби воно приносило користь дружинам і дітям відсутніх власників [6, с. 123].

Подальший етап становлення інституту довірчої власності припадає на період середньовіччя. У цей час правова система передбачала мораторій на конфіскацію церковного майна. Зазначеною правовою конструкцією активно користувалася світська знать, з метою уникнення переслідувань з боку королівської влади чи кредиторів, передавала власне майно під управління церкви. У XVI столітті довірча власність набула нового призначення – вона почала застосовуватися як альтернатива заповітам. Розмір податку на спадкування був надзвичайно високим, внаслідок цього англійські юристи розробили та вдосконалили механізм довірчої власності, який зберіг свою привабливість і в сучасних правових системах [7, с. 135].

У результаті рецепції інститут фідучії отримав закріплення в правових системах багатьох держав світу, проте найбільшого розвитку цей інститут набув саме в країнах англо-американської правової традиції. Як підкреслюють зарубіжні дослідники, траст, сформований судами справедливості у юрисдикціях загального права та згодом адаптований з певними модифікаціями в інших правопорядках, є унікальним правовим явищем. Слід зазначити, що трасти, притаманні системі загального права, попри їх визначальне значення для англо-

американського правового простору, не можуть функціонувати у своїй первісній формі в юрисдикціях континентального права, оскільки вони є продуктом особливого історичного розвитку англійського права та суперечать фундаментальним принципам інституту власності, закріпленим у цивільно-правових системах [8].

У країнах загального права під трастом розуміють правовідносини, що виникають тоді, коли довірена особа наділяється правом володіти майном на підставі юридичного титулу з метою забезпечення інтересів визначених осіб (бенефіціарів) або для досягнення законно дозволеної мети. При цьому фактична вигода від майна належить не довірчій особі, а бенефіціарам чи іншим об'єктам трасту.

Суть довірчої власності в праві зарубіжних країн полягає в тому, що засновник наділяє довірену особу правом власності, яке забезпечує їй можливість контролювати та розпоряджатися довірчою власністю, виступаючи перед третіми особами як власник (так зване законне володіння). Водночас бенефіціар користується справедливим правом на отримання фактичної чи потенційної вигоди від використання довірчої власності відповідно до умов, визначених засновником (справедлива власність). У такий спосіб відбувається фактичне розмежування правомочностей, що складають зміст права власності, між довірчою особою та вигодонабувачем [9, с.7].

Однією з перших держав англо-американської системи права де «траст» (trust) сформувався під назвою «заснована на довірі власності» (fiduciary ownership), була Англія. Саме там протягом XVI–XVII століть траст утворився та набув майже сучасного вигляду. Для Сполучених Штатів Америки правове регулювання здійснюється як актами окремих штатів, так і загальним Зводом правил про довірчу власність.

Оскільки континентальна система права не дозволяє подібного «розділення» права власності, запровадження довірчої власності в її класичному розумінні в англо-американському праві є неможливим [10, с. 20].

Довірча власність як правовий інструмент забезпечення виконання зобов'язань

на сучасному етапі, отримала застосування в правових системах окремих європейських держав, які належать до континентальної правової системи. Її використання свідчить про прагнення законодавців до пошуку ефективних і гнучких механізмів захисту прав кредиторів та належного виконання боргових зобов'язань боржниками.

У німецькому праві зазначений спосіб забезпечення виконання зобов'язань відомий під назвами *sicherungsübereignung* щодо речей та *sicherungsabtretung* щодо майнових прав. Він був сформований судовою практикою ФРН як інструмент подолання законодавчих обмежень, властивих класичній моделі застави. Сутність цієї правової конструкції полягає у тому, що боржник передає кредиторowi право власності на рухому річ, яка слугує предметом забезпечення виконання зобов'язання. При цьому сторони укладають договір, за умовами якого річ зберігається у володінні боржника, тоді як кредитор набуває опосередкованого володіння нею. Надання правосуддям можливості існування такого опосередкованого володіння на основі довірчої угоди фактично легітимувало забезпечення кредитних зобов'язань шляхом передачі рухомого майна без фактичної передачі його у володіння кредитора [5, с. 30].

Отже, німецька модель забезпечення виконання зобов'язань, стала ефективною альтернативою традиційній заставі. Завдяки конструкціям *sicherungsü bereignung* та створено правовий механізм, який дозволяє кредиторowi отримати право власності або вимоги в забезпечення, не позбавляючи боржника фактичного володіння майном. Такий підхід забезпечує баланс інтересів сторін – кредитор отримує належний рівень захисту своїх вимог, а боржник зберігає можливість користування об'єктом забезпечення. Запровадження судовою практикою інституту опосередкованого володіння на підставі довірчої угоди стало важливим етапом у розвитку сучасних фідучіарних форм забезпечення в європейському праві.

У Франції відносини щодо довірчої власності набули формального визначення у 2007 р. після прийняття Закону про фиду-

цію, яким було внесено низку змін і до Цивільного кодексу Франції.

У Франції інститут довірчої власності був запроваджений у правову систему з низкою застережень та обмежень. Відповідно до ст. 2011 Цивільного кодексу Франції траст визначається як правочин, за яким один або кілька засновників передають майно, майнові права чи їх сукупність – як наявні, так і майбутні – одній або кільком довіреним особам. Останні, відокремлюючи передане майно від власних активів, зобов'язані діяти згідно з установленою метою в інтересах одного чи кількох бенефіціарів [11].

Особливості правового режиму майна, переданого у довірчу забезпечувальну власність у Франції, визначаються кількома ключовими чинниками. По-перше, фідучіар визнається єдиним юридичним власником довірчого майна. По-друге, фідучіарна передача права власності має цільовий характер, оскільки здійснюється для забезпечення виконання зобов'язання. По-третє, довірча майнова маса відокремлюється від особистого майна довірчого власника (кредитора) за основним зобов'язанням.

Окремої уваги заслуговує законодавча вимога щодо державної реєстрації договору фідучії у Національному реєстрі фідучій, що здійснюється уповноваженими органами за місцем знаходження фідучіарія відповідно до ст. 2019–2020 Ц К Франції. Недотримання цього положення тягне за собою визнання договору недійсним, що прямо передбачено ст. 2019 Ц К Франції [12].

Таким чином, інститут довірчої власності у Франції має формалізований і водночас обмежений характер, що зумовлено прагненням законодавця поєднати фідучіарну конструкцію з традиційними принципами континентального права. Прийняття Закону про фідучію 2007 року стало важливим кроком у запровадженні до французького правопорядку механізмів, подібних до англо-американського трасту, однак із дотриманням суворих вимог щодо форми, мети та реєстрації. Визначення фідучіарія як єдиного юридичного власника довірчого майна, відокремлення довірчої маси від особистих активів та обов'язковість державної реєстрації забезпечують високий рівень правової

визначеності та захисту сторін. Отже, французька модель довірчої власності є прикладом обережної адаптації трастових відносин до традицій цивільного права.

У руслі загальноєвропейських тенденцій у 2011 році Румунія законодавчо закріпила інститут довірчої власності, спираючись на модель «французького трасту». У системі румунського законодавства відповідні правовідносини регулюються положеннями Розділу IV «Фідучія» Книги III «Про речі» ЦК Румунії. Відповідно до ст. 773, фідучія є юридичною операцією, за якою одна або кілька осіб передають речові права, боргові вимоги, гарантії чи інші майнові права, як наявні, так і майбутні, одному або кільком фідучіаріям, які реалізують їх із визначеною метою в інтересах одного чи кількох бенефіціарів [13].

У Ц К Румунії, ухваленому 22 червня 2009 року після вступу країни до Європейського Союзу, міститься визначення фідучії. Відповідно до ст. 773 цього Кодексу, фідучія розглядається як юридична операція (*operatiunea juridica*), що передбачає передачу одним або кількома засновниками (*constitutori*) реальних прав (*drepturi reale*), вимог (*drepturi de creanta*), гарантії (*garantii*), інших теперішніх чи майбутніх майнових прав (*prezente ori viitoare*) або їх сукупності одному чи кільком довірчим власникам (*fiduciar*) з визначеною метою на користь одного чи кількох бенефіціарів (*beneficiari*). Сукупність таких прав формує автономну, відокремлену від інших активів довірчого власника майнову масу (*o masa patrimoniala autonoma*).

Автономність довірчої майнової маси в межах довірчої забезпечувальної власності у Румунії підтверджується особливостями її правового режиму у випадку неплатоспроможності довірчого власника. Зокрема, відкриття провадження у справі про визнання довірчого власника неплатоспроможним не впливає на правовий режим довірчого майна, що є предметом довірчої забезпечувальної власності (ст. 785 Ц К Румунії) [14].

Отже, законодавче закріплення інституту довірчої власності в Румунії стало проявом адаптації національної правової системи до європейських стандартів приватного

права. Румунська модель фідучії, побудована за зразком французького трасту, поєднує у собі риси класичної континентальної правової традиції та сучасних фідучіарних конструкцій. Визначення фідучії як юридичної операції, що передбачає передачу комплексу майнових прав у визначених цілях, відображає прагнення законодавця забезпечити гнучкість і функціональність цього інституту. Ключовим елементом румунської моделі є визнання автономності довірчої майнової маси, що гарантує її відокремлення від особистих активів довірчого власника навіть у разі його неплатоспроможності. Такий підхід свідчить про високий рівень правової захищеності учасників фідучіарних відносин і наближає румунське законодавство до європейських тенденцій розвитку довірчої власності.

У Швейцарії конструкція довірчої власності наразі не має законодавчого закріплення, однак упродовж останніх років триває активна робота над відповідними законопроектами. Зокрема, 12 січня 2022 року було оприлюднено Пояснювальну доповідь за результатами парламентських консультацій щодо внесення змін до Кодексу зобов'язань з метою впровадження трасту у швейцарське законодавство. При цьому, за аналогією з французьким підходом, підкреслюється необхідність створення саме «швейцарської моделі трасту», яка відповідає специфіці національної правової системи, а не відтворювала англо-американське розуміння цього інституту. Відповідно до запропонованого підходу, траст визначається як передання активів однією чи кількома особами до спеціального фонду, що утримується та управляється одним або кількома довіреними особами в інтересах одного чи кількох бенефіціарів [15].

Таким чином, Швейцарія перебуває на етапі формування власної концепції довірчої власності, що свідчить про прагнення держави гармонізувати національне законодавство з міжнародними тенденціями приватного права. Попри відсутність чинного нормативного регулювання, активна законопроектна діяльність та проведення парламентських консультацій засвідчують усвідомлення потреби у створенні правового

механізму, подібного до трасту. Орієнтація на вироблення «швейцарської моделі» цього інституту, пристосованої до національної правової традиції, свідчить про прагматичний підхід законодавця – запровадити інститут довірчої власності, не порушуючи базових засад континентальної системи права. Таким чином, Швейцарія поступово рухається до формалізації власної версії трастових відносин, що може стати важливим етапом у розвитку європейських фідучіарних конструкцій.

У національному законодавстві право довірчої власності виконує подвійну функцію. З одного боку, воно є речовим правом, похідним від права власності, а з іншого – слугує ефективним інструментом забезпечення виконання зобов'язань.

У постанові Великої Палати Верховного Суду у справі № 755/12638/15 було висловлено офіційне тлумачення сутності права довірчої власності. Зазначене рішення закріпило підхід, відповідно до якого довірча власність визнається різновидом речового права в українській правовій системі. Це право надається довірчому власникові, однак воно має обмежений, цільовий характер і реалізується виключно в інтересах вигодонабувача, слугуючи досягненню визначеної мети [16].

Таким чином, з зазначеного визначення можна зробити висновок, що довірча власність становить особливу форму речового права, що виражається у відплатному наданні довірчому власнику визначеного обсягу майнових прав власника (вигодонабувача) стосовно певного майна. Реалізація цього правового інституту має цільовий характер і спрямована на досягнення заздалегідь визначеної мети – забезпечення отримання прибутку чи іншої вигоди власником майна. Водночас довірча власність є одним з ефективних і гнучких механізмів захисту прав кредиторів та належного виконання боргових зобов'язань боржниками.

Окремі науковці виділяють низку характерних ознак, які розкривають сутність довірчої власності саме як особливого речового права.

А. А. Гончарук також визначає довірчу власність як особливу форму власності, яка

характеризується низкою ознак. По-перше, вона передбачає участь двох сторін, коли засновник (відчужувач) передає майно іншій особі, яка стає його довірчим власником. По-друге, така передача має чітко виражений цільовий характер, адже власник реалізує право лише з огляду на ті завдання, що були визначені засновником. По-третє, правовий статус довірчого власника є особливим: він формально наділений титулом власника, однак обмежений у здійсненні повноважень рамками, встановленими відчужувачем [17, с. 98].

З визначення Р. А. Майданика можна виокремити три ключові ознаки довірчої власності як речового права: а) фідучіарний характер – довірча власність ґрунтується на майнових відносинах довірчого типу; б) цільова спрямованість – реалізується виключно в інтересах вигодонабувача трасту; в) передача майна установником – установник передає належне йому на праві власності майно довірчому власнику для формування трастового фонду [18, с. 45].

Відповідно до статті 597-1 Цивільного кодексу України, довірча власність визначається як особливий різновид права власності, що виникає на підставі договору за яким одна сторона (довірчий засновник) передає майно другій стороні (довірчому власнику) на праві довірчої власності для забезпечення зобов'язання боржника за кредитним договором, договором позики [3]. Таким чином, Ц К України дає визначення довірчої власності як способу забезпечення виконання зобов'язань.

Стаття 597-1 Ц К України закріплює загальні засади права довірчої власності як способу забезпечення виконання зобов'язань. По-перше, даний механізм передбачає передачу майна боржника (довірчого засновника) кредитор (довірчому власнику) на праві довірчої власності. По-друге, згідно з ч. 1 ст. 597-1 Ц К України, цей спосіб забезпечення може застосовуватися виключно у відносинах, що виникають із договорів іпотеки та кредитних договорів. По-третє, з моменту встановлення права довірчої власності право власності довірчого засновника припиняється. Водночас заслуговує на увагу положення ч. 4 ст. 597-1 Ц К України, яке

покладає на кредитора обов'язок запропонувати боржникові альтернативні способи забезпечення виконання зобов'язання. Слід підкреслити, що хоча це положення має імперативний характер, чинний Цивільний кодекс не встановлює жодних видів цивільно-правової відповідальності за його недотримання.

З наукових дослідженнях вчених ми можемо визначити характерні ознаки довірчої власності як ефективного способу забезпечення виконання зобов'язань: а) забезпечувальний характер – передача права власності здійснюється з метою гарантування виконання зобов'язання; б) попередній (умовний) характер передачі – передача титулу власника має тимчасовий і попередній характер, обумовлений належним виконанням зобов'язань боржником; в) зворотність права власності – після добросовісного виконання боржником своїх обов'язків кредитор зобов'язаний повернути передане йому майно [19, с. 132].

Ключова особливість довірчої власності як майнового виду забезпечення полягає у позбавленні боржника права власності фактично після укладення договору, а не внаслідок порушення зобов'язання К. Г. Некіт [5, с. 30], І. О. Гелецька, І. М. Савощак висловлюють думку, що різниця між довірчою власністю як способом забезпечення виконання зобов'язання та самостійною правовою конструкцією полягає у тому, що установник управління (власник майна) не втрачає право власності після передачі даного майна управителю (довірчому власнику), в той час як передання майна у довірчу власність у якості забезпечення зобов'язання має наслідком припинення права власності у довірчого засновника [20, с. 43].

Специфічна ознака довірчої власності на думку І. С. Канзафарової полягає у можливості боржника або іншої особи, яка передала майно у довірчу власність, належним чином виконати забезпечене зобов'язання та, тим самим, звільнити предмет довірчої власності від установлених обтяжень [21, с. 108]. У разі ж невиконання боржником своїх зобов'язань кредитор зберігає за собою правовий титул. Якщо річ залишається у володінні боржника, кредитор має право

вимагати її передачі; якщо ж річ уже перебуває у володінні кредитора, він вправі реалізувати її з метою погашення боргового зобов'язання [22].

Таким чином, право довірчої власності як спосіб забезпечення ґрунтується на складній юридичній конструкції, яка охоплює низку взаємопов'язаних елементів: існування кредитного зобов'язання, що підлягає забезпеченню; тимчасовий перехід майна боржника у власність кредитора; можливу неспроможність боржника належно виконати основне зобов'язання у встановлений строк; реалізацію кредитором переданого майна з метою погашення боргу. Встановлення довірчої власності зумовлює припинення права власності особи, яка передала своє майно у такій формі.

Об'єктом довірчої власності, як способу забезпечення виконання зобов'язання може бути майно, котре може бути відчужене і на яке може бути звернено стягнення. Режим довірчої власності не поширюється на плоди, продукцію та доходи, одержані від використання об'єкта довірчої власності, якщо інше не встановлено договором, на підставі якого була встановлена довірча власність [5]. Такий підхід слід визнати цілком логічним і виправданим, адже інститут довірчої власності спрямований на забезпечення належного виконання зобов'язань боржника перед кредитором. Відповідно, відсутні правові чи договірні перепони для встановлення між сторонами умов, за якими кредитор набуває право користування майном, переданим у довірчу власність, а також отримання плодів і доходів від нього, що зараховуються в рахунок погашення існуючого боргу. Частина друга та третя статті 597-2 Цивільного кодексу України встановлюють винятки із загального правила, передбаченого частиною першою цієї статті. Зокрема, об'єктом права довірчої власності не можуть бути корпоративні права та подільні об'єкти незавершеного будівництва.

У ч. 1 ст. 4 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» [23] зазначено, що державній реєстрації підлягають «право власності та право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язання».

Передача права власності на об'єкт довірчої власності оформлюється актом приймання-передачі, який підписується довірчим власником та особою, що набуває відповідний об'єкт. У випадку передачі нерухомого майна такий акт приймання-передачі підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню.

Висновки

Отже, інститут довірчої власності є важливим правовим механізмом, який поєднує риси речового права та засобу забезпечення виконання зобов'язань. Його історичне коріння сягає римського права, а сучасні форми реалізації простежуються як у країнах загального, так і континентального права.

Порівняльний аналіз свідчить, що кожна правова система адаптує фідусіарну конструкцію відповідно до власних традицій і принципів. Так, німецька модель забезпечувального передання права власності базується на судовій практиці та забезпечує баланс між інтересами кредитора і боржника; французька – формалізована й орієнтована на правову визначеність; румунська – закріплена на законодавчому рівні з визнанням автономності довірчої маси; швейцарська – перебуває на етапі становлення власної моделі трасту.

В Україні довірча власність є новим для правової системи інститутом, який виконує подвійну функцію: з одного боку, виступає видом речового права, а з іншого – слугує способом забезпечення виконання зобов'язань. Її правове регулювання спрямоване на підвищення рівня гарантій кредиторів, проте потребує подальшого вдосконалення з метою усунення колізій, чіткого визначення правового статусу сторін і забезпечення належного захисту інтересів усіх учасників правовідносин.

Таким чином, розвиток інституту довірчої власності в Україні має перспективне значення для зміцнення правових механізмів забезпечення зобов'язань і формування ефективного ринку фінансово-кредитних відносин.

Література

1. Некіт К. Г. Довірча власність як спосіб забезпечення виконання зобов'язань:

- аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства. *Часопис цивілістики*. 2016. № 21. С. 78–82.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні. Закон України від 20.09.2019 року. № 132-IX. *Голос України*. № 197. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132-20/card4#History>
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Кісельова О. П. Довірчі відносини з часів римського права до прийняття нового Цивільного кодексу України. *Історія права*. 2013. №4. С. 191-199.
5. Некіт К. Г. Довірча власність як спосіб забезпечення виконання зобов'язань: оцінювання ризиків. *Часопис цивілістики* : наук.-практ. журн. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), Є. О. Харитонов (заст. голов. ред.), К. Г. Некіт (відп. секр.) [та ін.]. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. Вип. 35. С. 28-34.
6. Ковтун В. В. Правова категорія довірчої власності: порівняльно-правовий аналіз цивільного законодавства України та міжнародного приватного права. *Юридичний науковий електронний журнал* : електронне наукове фахове видання. 2023. N 6. С. 122-130.
7. Kovtun Volodymyr, Chevychalova Zhanna .On the issue of the use of legal measures by Ukraine on combating the legalization (laundering) of the illegal proceeds. *Pravo.UA*. 2022 р. № 3 С. 130-137. URL: http://pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/Pravo-ua-2022-3/Pravo_ua_2022_3_130.pdf
8. Eva Neup. Trusts in Common Law and Civil Law. LLM Research Paper. *Faculty of Law, Victoria University of Wellington*. 2016. URL: <https://researcharchive.vuw.ac.nz/xmlui/bitstream/handle/10063/5227/paper.pdf?sequence=1>
9. Дектярьов В. В. Довірча власність в Україні т зарубіжних правопорядках: порівняльний аспект. *Нове українське право*. 2003. Вип. 5. С. 5-11.
10. Коробцова Н., Засядівки Ю. Правова регламентація довірчої власності у зарубіжних країнах та Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 5. С. 19-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2020_5_4
11. Code civil. Version en vigueur au 05 mai 2023. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT00000607072
12. Code civil français créé par l'ordonnance n ° 2016-131 du 10 février 2016. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721&dateTexte=20080225#/>
13. Codul civil. A intrat vigoare la data de 1 octombrie 2011. In temeiul art. 220 alin. (1) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea in aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicata in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, No 409 din 10 iunie 2011. URL: <https://www.codulcivil.ro/>
14. Noul Cod civil al Romaniei 22. 06. 2006. URL: http://www.euroavocatura.ro/articole/1038/Fiducia__Art__773_-_791_-_Noul_Cod_Civil
15. Einführung des Trusts: Änderung des Obligationenrechts. Erläuternder Bericht zur Eröffnung des Vernehmlassungsverfahrens vom 12. Januar 2022. URL: <https://www.bj.admin.ch/dam/bj/de/data/wirtschaft/gesetzgebung/trustrecht/vn-ber.pdf>
16. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 05 червня 2019 року у справі N 755/12638/15, провадження N 14-167цс19. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/82308714>
17. Гончарук А. А. Право довірчої власності. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 2. С. 97–101.
18. Майданик Р. А. Довірча власність у цивільному праві України (формування, порівняльний аналіз і поняття). *Українське комерційне право*. 2004. № 5. С. 37–56.
19. Бондаренко К. С. Правова природа довірчої власності та особливості її запровадження як способу забезпечення виконання зобов'язання. *Юридичний науковий електронний журнал*. Запоріжжя, 2023. N 11. С. 131-134.
20. Гелецька І. О., Савоцак І. М. Довірча власність як спосіб забезпечення виконання зобов'язання: переваги й недоліки. *International scientific and practical conference*. 2020. С. 140–144.

21. Канзафарова І., Федорко М. Право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язань у цивільному праві України. *Правова держава*. 2020. № 37. С. 107–116.

22. Фокша Л. В., Зуєва О. А. Право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 2/2022. С. 65-68.

23. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень. Закон України від 01.07.2004. № 1952-IV. *Відомості Верховної Ради України* 2004. № 51, Ст.553.

TRUST PROPERTY IN THE LAW OF FOREIGN COUNTRIES AND UKRAINE

The article examines the institution of trust property as one of the modern ways of ensuring the fulfillment of obligations in the civil law of Ukraine. It is noted that the formation of this legal institution is the result of the development of market economic relations and requires the creation of effective mechanisms for guaranteeing the rights of creditors. It is determined that trust property, despite its centuries-old history in foreign legal systems, is a relatively new phenomenon for Ukrainian legislation.

The historical origins of trust property, starting with Roman law, are analyzed, as well as the features of its legal regulation in the states

of the common and continental legal systems - in particular, in England, Germany, France, Romania and Switzerland. It is shown that in common law jurisdictions, the trust plays the role of a flexible mechanism for managing property, while in the continental system it is adapted through the legal construction of trust security property. The characteristic features of national trust property models are revealed: the French model is characterized by formalization and registration control, the Romanian model by the autonomy of the trust property, and the German model by its judicial origin and effectiveness as an alternative to collateral.

The paper defines the essence of trust property in national legislation as a special property right that combines elements of property rights and a security function. Its fiduciary nature, targeted orientation and temporary acquisition of the title of owner by the trust owner are emphasized. It is concluded that trust property in Ukrainian law performs a dual function – security and property-legal – and is one of the most promising mechanisms for guaranteeing the fulfillment of obligations. The need for further improvement of the legislative regulation of this institution, taking into account positive foreign experience, is substantiated.

Keywords: trust property, property law, trust, method of securing the performance of an obligation, fiduciary relations, trust founder, trust owner, securing the performance of an obligation.